

Numărul 33.

Oradea-mare 15/27 august 1899.

Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

David Almășianu

În desvoltarea culturii noastre naționale, constatând progresul ce facem, este bine și sîntem datorî să ne ocupăm cît mai adese ori de factorii aceia cari staî în fruntea stăruințelor noastre de înaintare, ca astfel de-o parte să le aducem prinosul stimei noastre, de alta să-i punem drept modeluri de imitare pentru generațiunile următoare.

Între factorii aceștia locul prim li se cade profesorilor, cari propovăduesc de pe catedră evangeliul propășirii, jertfindu-și toată viața pentru creșterea tinerimei, speranța națiunii în viitor; de aceea lor le datorim recunoștința și stima cea mai înaltă.

Să impresorăm dară cu tot respectul pe profesorii nostri bunî, cari își fac datoria cu zel și să aprindem făclia devotamentului nostru pentru memoria acelora, cari au încetat din viață după o lucrare încordată pe terenul instrucțiunii publice.

DAVID ALMĂȘIANU.

Unul din acești reposați a fost și bine meritatul bărbat cu al cărui portret ilustrăm pagina aceasta. Nestor al profesorilor români, dînsul s'a bucurat de stimă generală, căci pînă la adîncile sale bătrînețe a stat tot în serviciul școlii, făcîndu-și un nume neperitor în istoria excelentului gimnasiu românesc din Brașov.

Ca profesor și ca povățuitor didactic ș-a atras de o potrivă dragostea și așteptarea favorabilă atât a elevilor, cît și a colegilor și a publicului. A fost iubit și stimat de toți, ca un adevărat părinte bun, care ș-a dat toată dragostea, toată activitatea, toată viața pentru conducerea și creșterea tinerimei.

Trîind aproape un secol, viața sa a fost un magazin de fapte istorice, începînd din primele încercări de renaștere culturală și pînă la avîntul ce aceasta a luat. De numele lui sînt legate multe amintiri, tradițiuni și amănunte interesante pentru cei ce se ocupă cu

istoria dezvoltării noastre naționale și intelectuale. De aceea regretăm din tot sufletul că nu s-a scris memoriile, căci astfel s'a perdut un material bogat.

Și ar fi avut ce să scrie. Viața lui a fost atât de variată, activitatea-i atât de laborioasă, că ne-ar fi putut lăsa multe reminiscențe prețioase.

Cine a fost și ce a lucrat David Almășianu, vor ști mai bine aceia cu cari a muncit cel puțin o parte din viața sa, colegii sei profesori, cari a avut prilegiul a-i vedea și de activitatea-i neobosită.

Dăm dară cu plăcere cuvântul celui mai competent în chestiunea aceasta, dlui Virgil Onițiu, director al gimnasiului gr. or. românesc din Brașov, care în Anuarul de pe 1896/7 al aceluși institut, scrie acestea :

*

David Almășianu a fost descendentul unei familii române preoțești. Tatăl său Ioan a fost viceprotopop, născut, trăit și răposat în comuna Alma din comitatul de odinioară al Cetății de Baltă. Viceprotopopul Ioan Almășianu, care se vede a fi fost un om bun și cu frica lui Dumnezeu, a avut 6 copii, dintre cari David s'a dedicat la carieră lumească, ceilalți : Nicolae, Teodor și Ioan, au slujit ca preoți la altarul Domnului, iar cele 2 surori, Maria și Sofia, conform tradiției familiare, s'au măritat după preoți.

Impregiurarea aceasta de bună samă a fost hotărâtoare și asupra dezvoltării ulterioare a caracterului lui David Almășianu, în care nota religiosității, a iubirii de biserica și a venerațiunii către fețele bisericești, este esențială.

David Almășianu s'a născut în Alma, leagănul familiei Almășianu, în 23 april st. v. 1807. Prima instrucțiune a primit-o David de la tatăl său în limba română, dela care a învățat a citi și a scrie românește. Cu aceste cunoștințe a fost trimis la școala primară din Murășvașarhei, pe care sfârșind-o cu succes, termină în anii 1824 și 1825 și cursurile gimnasiuale. De aci tinerul David fu trimis de tatăl său la Cluș, unde a studiat filosofia și drepturile, părăsind la 1830 Clușul cu o calificare dublă : de avocat și de profesor.

Întors acasă și-a deschis cancelaria de avocat lângă judecătoria comitatensă a Cetății de Baltă și a stat 8 ani ca avocat până la 1838. La anul acesta David Almășianu își părăsește patria sa natală și trece în Muntenia.

Causele acestui pas nu ne sunt cunoscute. Necessități financiare nu au putut să fie în chestiune. Onestitatea cunoscută a lui David Almășianu, concesiunile sale familiare în comitatul natal, lipsa totală de advocați români în acele părți, au fost tot atâtea isvoare pentru o asigurare îmbelșugată a existenței. Noue ni se pare, că esplicarea pasului amintit este a se căuta pe de-o parte în firea lui David Almășianu, iar pe de altă parte în relațiile culturale de pe atunci dela noi și de dincolo de Carpați.

Om prea bun de fire și cu o rară dragoste către tinerime, a trebuit să se convingă cu timpul, că el nu este născut pentru de-a munci ca avocat, că inima lui îl atrage către școală. Dar la 1838 nu prea era teren pentru astfel de aplecări în Ardeal, mai cu samă nu, dacă omul era de religia gr. or. — Afară de cursul teologic de $\frac{1}{2}$ de an din Sibiu, alte școli, unde s'ar fi putut aplica un om cu o calificare și confesiunea lui Almășianu, nu exista. Astfel ochii au trebuit să se îndrepte asupra Țării românești, unde

Eliade Rădulescu căută după profesori pentru școala românească.

Așa ne explicăm expatrierea de bună voie a lui Almășianu, care ocupă în Muntenia o catedră de profesor și funcționează ca profesor (nu șcim la care școală) până la anul 1848, când în urma revoluției închidându-se școlile, Almășianu se reîntoarce în patrie.

Imediat după anii 1848—49 Almășianu este numit de guvernul absolutistic vice-căpitan în districtul Făgărașului, care refăcându-se la 1851, dănsul ese și din acest post și se întoarce la cariera profesorală în Țara românească.

Eră în toama anului 1852 ; Almășianu se află în drum spre Țara românească și se opri pentru câteva zile în Brașov. — Aci se întâlnește cu neuitatul Ioan Popasu, pe-atunci protopop al Brașovului și „spiritus rector” al noului gimnasiu român înființat la entusiastele lui stăruințe cu 2 ani mai înainte aci în Brașov. Gimnasiul funcționa deja cu 2 clase și tocmai se deschisese clasa a III-a (anul școl. 1852—53), având pentru fiecare clasă câte un profesor în persoanele decedaților Gavriil Munteanu, Ioan Barac și Vasile Oroianu. Pentru ca peste un an să fie cu puțință și deschiderea clasei a IV-a, școala avea nevoie încă de o putere didactică, iar pentru de-a primi de la guvernul țării dreptul de publicitate, ea trebuia — conform legilor de atunci — să aibă un corp didactic de 6 membri. Om prevădător, care nu așteaptă să-l surprindă evenimentele, ci care le întimpină parat cu toate, Ioan Popasu îl înduplică pe David Almășianu, ca abdicând de favorul din România îi competează, să părăsească postul său sigur și incomparabil mai bine dotat din Țară, și în etate de 45 de ani deja, să înceapă de la alfa o carieră nouă, cu mult mai spinosă, sărăcăcios dotată (salarul era de 500 fl.), într'un timp, când școala noastră nu era asigurată financiar decât pe 10 ani cu totul și când guvernul absolutistic putea s'o sisteze în ori ce moment.

Astfel David Almășianu reîntre în slujba culturală a patriei sale natale, pentru ca în timp de 32 de ani să propage lumina culturii românești în mijlocul tinerimei studioase, atât de iubite de el. Din acel moment David Almășianu devine tipul veritabil al dascălului român din Ardeal, care tip după cum știut este din doue note fundamentale se alcătuește : un candid idealism și indispensabilu-i frate gemen : punga goală. Acești doi prietini i-au ramas lui credincioși până la moarte : idealismul și sărăcia.

Sunt interesante acele vremuri, prin care a trecut școala noastră în primii 20 de ani ai existenței sale și de admirat acei martiri ai culturii române, cari ca profesori la aceste institute și-au chiețuit stolul de ideale pentru neamul lor și și-au tirit sărăcia de pe-o zi pe alta cu o socratică pace în sufletul lor.

Se știe, că guvernul țării nu a permis deschiderea gimnasiului, decât după ce înființătorii lui, frunțașii români din Brașov, au garantat prin subscripții obligatorii pe 10 ani de zile, suma de bani necesară pentru susținerea școlii și în deosebi pentru salariile profesorele. Suma aceasta se înțelege, că se află pe hârtie și cassarul Eforiei avea datorința, ca mergând din casă în casă să colecteze cvotele necesare de la inteligența română. De oare-ce înse fundatorii erau în parte aproape exclusivă comercianți, cari nu puteau la momentul dat servi cu sumele recerute, ci mai a-

mănuș pe cassar cu vorba, măi plătiaș o parte din cvotă, cerând respiriū pentru rest, — se întemplă aproape regulat, că profesorii la prima lunē nu căpētaș nici un ban din salariu. De cele măi multe ori plășile duraș luna întregă, primind prin 10—12 a lunēi salariul seū cel cu familie măi numēroasă, prin 15—17 altul, peste câteva șile al treilea și așa măi departe, — după cum neobositul cassier putea să facă de parale. Nu arare-ori se întemplă, ca profesorii să-și capete salariul în rate: câte 10 fl. pe la prima lunē, peste 4—5 șile 6 fl., apoi iar 10 fl. și așa înainte, cum da Dșetū. Iar când situașia devenia prea insuportabilă, avansă casierul din banii seī privași bieșilor dascăli necăjiș.

A cunoașce aceste impregiurări inseamnă a pricepe mărimēa fericășilor noștri înainteăși. Iată pita, la care a intrat David Almășianu, condus numai de iubire sa de țară și de însufleșirea pentru cauza culturală a neamuluī, din care făcea parte.

David Almășianu face examenul de cvalificașione profesoral la consistoriul diecesan din Sibiu și primeșce decret, prin care se denumeșce de profesor pentru limba latină și maghiară la gimnasiū. Afară de aceste douē obiecte, David Almășianu a măi propus în măi mulși anī școlari și limba română. Dar studiul seū de predilecășione eră limba latină, pe care o posedea perfect, căci cunoșcințele lui nu se mărginiaș numai întru a înșelege pe autoriī vechi latini, ci se extindeaș până la dexteritatea rară de-a șci vorbi și scrie latineșce și până de-a fi cel dintēiū dintre Romāniī, cari s'aū încercat a versifica latineșce. Sūnt cunoscute în cercuri largi poesile sale latine scrise cu mult avēnt, cu frumoase imagini poetice, în stilul amplu și în limba elegantă a clasicitășii. Până în ultimele șile ale vieșii sale Musa latină a veghiat la căpētiul lui Almășianu. Ultimele sale poesii latine aū fost scrise una în memoria rēposatuluī seū frate, Ioan, alta ca felicitare la cununia scriitoruluī acestor rēnduri. Cea dintēi a apărut în foiaș „Gazetēi Transilvaniei“ nr. 68 din 25 martie 1897, iar a doua fiind inedită, o reproducăci, cum mi s'a transmis de reposatul :

CARMEN

ad directorem Vergilium Onișiu, gymnasii magni relig.
gr. ritus orthodoxe Brasoviensis (Barcensis).

Victoria alma tori vestri in rosis degat vitam! —

Tu, vivas felix in coniugio bene lecto! —

David Almășianu.

A măi scris Almășianu ode ocasionale și imnuri festive la jubileul Academiēi, la intronisarea mitropolituluī Victor Mihályi și o odă cătră dl Titu Maiorescu cu prilejul alegerii sale de rector al universitășii din Bucureșci, apoi la cununia prințuluī Ferdinand al Romāniei cu princesa Maria, la instalarea de episcop a dlui Nic. Popea, etc. etc.

Ca profesor Almășianu avea cunoșcințe temeinice în obiectul ce propunea și șcicia să deștepte interes față cu lectura clasicilor în elevii seī. Eră aspru la vorbă și rigoros în școală, dar foarte bun de inimă, încât cu toată asprimea lui nu a ajuns să fie temut de elevii seī, cari il iubiaș foarte mult. În contact cu colegii seī Almășianu eră prietinos și comunicativ, măi bētrān decăt toșii, își agonisi epitetul permanent de „tată“ și în ultimii 30 de anī ai vieșii sale nimeni nu-i đicea altfel, decăt „tată Almășianu“.

După o funcășione îndelungată de 31 de anī la

gimnasiul nostru, David Almășianu se retrage de la catedră, intră la 1884 în pensiuē și își petrece restul șilelor sale aci în Brașov, trăind modest și retras de șgomotul lumii. Dar de tinerimea școlară nici acum nu se putū desface; el ținea la sine în cvartir școlari, câte 3—4 până în 7 ēnșii, nu pentru vr'un venit, căci de obicei școlari săraci avea în cvartir, ci pentru a le avē de grijă, a-i examina din lecășii, a le explica partiile, cari nu le înșelegeaș, din cele ce aveaș să înșeleagă, din cele ce aveaș să învețe, — cu un cuvēnt din dragostea aceea pentru cariera dăscălească, pe care numai cei aleși o aū, aceia, cari nu pricep noima anticuluī „quem dii odere paedagogum fecere“.

Se înșelege că stima societășii romāne din Brașov a avut-o totdeauna pe partea sa acest venerabil bētrān. El a fost anī de-a rēndul membru în delegașionile școlare, precum și în comitetul parochial al bisericiī Sfāntuluī Nicolae, care la moartea lui și-a pierdut în Almășianu pe înșeleptul seū president.

Obștescul sfērșit l-a ajuns pe iubitul nostru veteran în noaptea șilei de 27 martie v. 1897, cu vr'o 3 sēptēmāni înainte de șiua, când amicii și stimatoriī lui ar fi voit să-i serbeze jubileul de 90 de anī. În mormēntarea lui, sevērșită sâmbătă în 29 martie v., s'a făcut cu o numēroasă asistență de public, fiind de față întreg corpul profesoral și toșii școlariī institutelor noastre, cari cu pietate aū ascultat frumoasele discursuri funebrale rostite de dl profesor Ioan Popea și de dl paroch din Scheiū dr. Vasile Saftu, din cari aū resimșit cu toșii, că un stejar falnic din generașia idealistă de odinioară s'a prăbușit prin moartea lui Almășianu, o figură nobilă, a cărei specie în această coadă de veac ce petrecem se știnge cu o 'nșpăimāntătoare rapiditate.

VIRGIL ONIȘIU.

Cugetări.

Publicistul e adevēratul semēnător din parabolă și produce aceleaș efecte. Multe din seminșele lui cad pe piatră, dar cari cad pe pāmēnt bun, daș roade.

Cu cât omul se perfecșionează, cu atât își vede imperfecșiunea.

*

Nu te potrivī cu cel în roānie, căci pe acela l-a părăsit judecata.

*

Justișia trebuie să judece repede și fără părtinire; ori ce amānare e o injustișie.

*

Cel care nu crede nimic, este nenorocit. Măi bine să aibă o credinșă, fie chiar greșită, decăt să nu aibă nici una.

*

Chiar în palat de veī fi închis, dacă îți lipseșce libertatea ești ca o pasēre într'o colivie de aur.

*

Măi bine o conșcinșă limpede în miserie, decăt o conșcinșă pătată în avușie.

*

Vișul e mama tuturor relelor. Nevoia e muma tuturor invenșionilor.

*

Amicișia, ca și amorul, trebuie să aibă de basă respectul reciproc, fără de care nu pot esista.

*

Te-ai supărat...

*Te-ai supărat iubit-o?
De ce te-ai supărat?
Să-ți fur o sărutare,
Doar nu-ți nici un păcat...*

*Măhnit îți cer iertare;
De și nu-s vinovat...
Și dacă vreți sunt gata,
Să-ți dau ce ți-am furat...*

*... De nu-mi vei da iertare,
Voi plânge greu măhnit;
Și 'n plânsul pentru tine
Eu fi-voi fericit!..*

P a c e ...

*Ne certarăm cu mânie, supărați d'ascunse doruri,
De tubire nențeleasă și de foc istovitor,
Și jurarăm risipire vecinică acelor stoluri
Ale scumpelor iluzii d'un avânt fermecător ..*

*Nu știam din vremea sfântă a trecutelor amoruri,
Că e dată fericirii să s'acopere de nor,
Și că gingașele-acorduri în a dragostelor coruri
Tulburate sunt adesea de un cânt năbușitor ...*

*Dar simțit-am că nu poate cearta noastră mult
să ție,
Noi tubindu-ne cu-aceeaș dragoste fără zăgaz,
Doritori cătam cărarea spre a păcii 'mpărăție...*

*Într'o clip' a ispășirii vina amândoi o luarăm
De a noastră ... Și de groaza durerosului răgaz
Certa datu-am uitării și cu drag... ne sărută-
răm.*

Cluș, iulie 1899.

IOAN SCURTU.

Proverbe.

Toată pasărea pe limba ei pier. (Românesc.)

Numai cine n'are speranță știe să profite de toate momentele vieții. (Francez.)

Nu toți câți merg în târg cumpără. (Italianesc.)

Învăță ceva și vei putea învinge. (Englez.)

Cinsteșce pe femeia cinstită. (Turcesc.)

O beșică de săpun.

— Monolog. —

(Salon elegant. — La ridicarea cortinei actorul, un tânăr între douăzeci și cinci de ani, scrie la birou. — E foarte nervos.)

Și cu toate astea nu e bine, nu trebuie să încurajez caprițiul! La urma-urmei ofensatul sunt eu! Și-aris de mine în față și acum eu trebuie să me umilesc și să-î cer scuze ei... de ceea ce n'am făcut, ba încă de ceea ce a făcut ea?... Ah! Nicî odată. (Pausă). Va să zică scrisoarea asta nu merge! (Cîtu șce).

«Dragă Eleno,

„Incidentul de aseară din casa ta, incident justificat de amorul orb, ardețor ce am pentru tine, amor care me transpoartă în sferi înalte, izolându-me de tot ce me inconjoară, m'a lăsat nemângăiat și în prada unei vii agitațiuni care m'a făcut să-î scriu ca să te rog să uiți ori și ce, ca omagiū adus amorului nostru, nestrămutat și să me faci fericit dându-mi iertarea ta.

„Al teū
„Alexandru“.

Nu, de o mie de ori nu, e prea umilitoare. Ea trebuie să-mi ceară iertare, pentru că m'a ofensat. (Rupe scrisoarea). Așă dar trebuie să fiū mai aspru, mai serios, mai demn și mai cu seamă nicî o vorbă de dragoste.

Și acum cu dumnealor. (Intorcându-se către public). Am neovie de un sfat. Iată'n câteva cuvinte de ce e vorba:

Asară me aflam în casa ei în care se da o petrecere de familie. Se mai află acolo și un văr al ei ofițer... (Înterupându-se). Ba nu, mai înainte de a sosi la fapt, trebuie să ve spuî cine e dra Elena și cine sînt eu.

Ca fisic me vedeți: două mustăți frumoase, 22 de ani, student în drept și peste curînd avocat vestit. Cât despre moral, obiceiuri foarte bune, cu oarecare moștenire de virtuți și de viții, dar mai mult de cele dintîi, decît de cele din urmă... Ve spun asta fără modestie.

Și acum la ea, la suava inspiratoare a visurilor mele cele mai delicioase, la stăpâna gândurilor mele.

O chiamă Elena, nume elegant și grațios ca și ea. E frumoasă, frumoasă ca un ânger; un umblet mândru și demn, o înfățișare de regină, „două ochi de porumbiță amoresată“, un riū de păr de aur cădînd pe umerii ei de marmoră; are 20 de ani, e orfană de patru ani și eu... o iubesc saū mai bine o iubiam de cinci...

O iubiam la nebunie și credeam că me iubește: trăiam unul pentru altul, dorințele mele erau ale ei, dorințele ei ale mele, nicî un nor nu venia să întunece seninul orizont al amorului nostru; ani, lunile, zilele, orele chiar erau numărate până la nunta noastră: un an, cinci luni și.. șapte zile; când de odată norul veni ca să întunece acel orizont care nu mai e senin... (cade sleit pe un scaun, apoi însuflețindu-se din ce în ce), peste un an, cinci luni și șapte zile, ofițerul stării civile trebuia să ne unească pentru totdeauna și acum: pentru o nimica toată, pentru o glumă, pentru o prostie din partea mea, și pentru un capriciū din partea ei... s'a rupt tot farmecul.

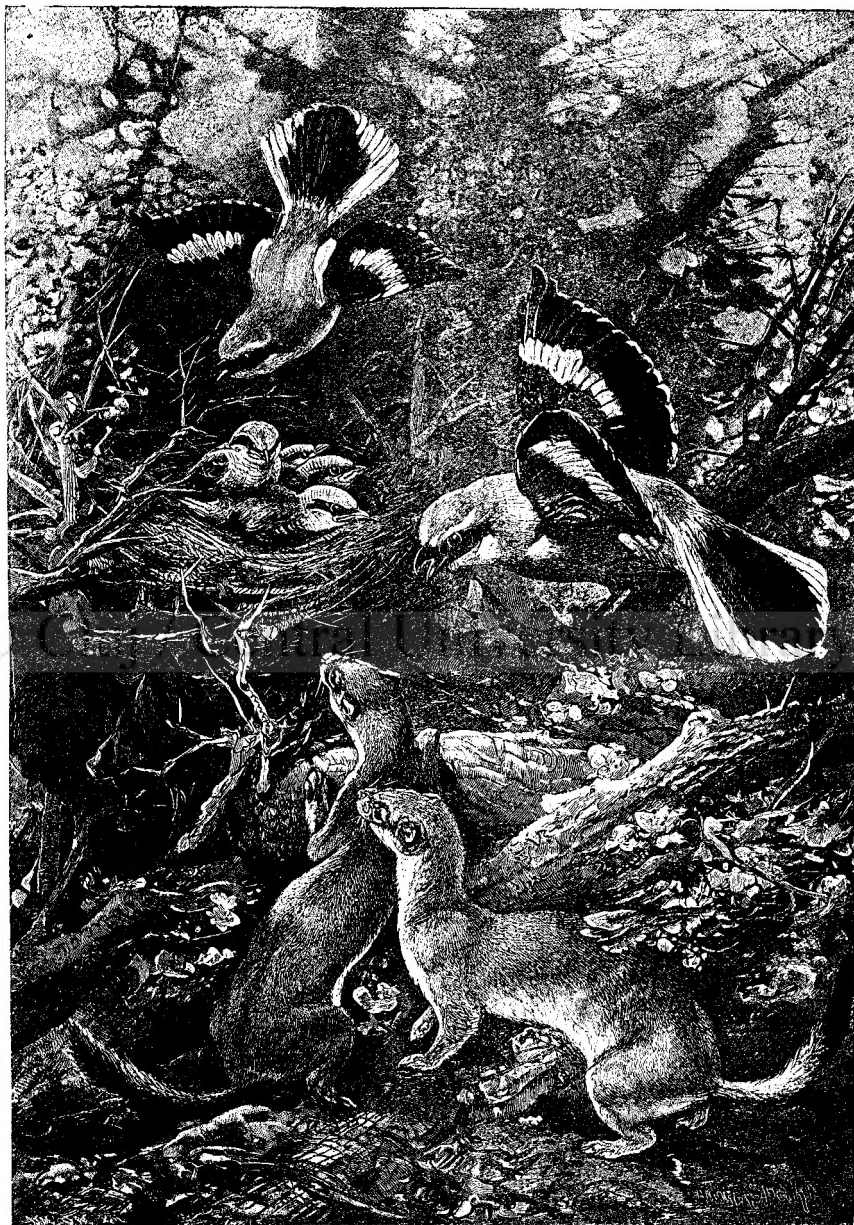
(Pausă. Se plimbă agitat). Dar eră de prevădūt, trebuia să se sfîrșiască în chipul ăsta, așă cum s'a sfîrșit (ședînd). Adio visuri dispărute, adio speranțe

trandafirii de cinci ani, mângăiate însă, adio castele în aer, construite cu atâta grijă și cari așă, ca și castelele de cărți de joc, așă cădută la prima suflare.

Dar ia să sfârșim cu plângerile cari, la urma urmei, nu duc la nimic. (*Publicul*). Dvoastră, cu

cari ar fi ajuns să me facă fericit dimpreună cu... creditorii mei . . .

Ș-acum venind la fapt, asară mă aflam în casa ei în care se da o petrecere în familie. Acolo se află și un văr al ei ofițer... (*întrerupându-se, apoi publicul*.)

Jefultorii de cuib.

drept cuvânt vreți să știți cauza desgustului nostru și aveți toată dreptatea. O să ve fac dar pe voie.

Asară căutam pe Elena pentru că ea trăește c'o mătușe a ei hătrână. În parantes ve fac cunoscut că la moartea acesteia, fosta mea Elena, unica ei moștenitoare, va fi stăpână peste cincideci de miș de lei,

Dar, scusați me, ăsta o să ve spuș pe urmă, acum dați-mi voie să sfârșesc definitiv cu ea și pe urmă voi urmă.

(*Scriind*.) „Eleno !” Nu. M'aș arată ofensat și aș face-o să se roșiască, (*scriind pe altă hârtie*). — „D-șoară Eleno”. Așă e mai bine... Ba nu, e prea res-

pectos... Să ȳic așă : „*Dragă Eleno*“. In chipul ęsta, tratând-o încă confidențial, îi injosesc puțin orgoliul de femei (*pausă lungă*).

Și totuș, *dragă* ęsta e prea dulce, lasă să transpire binele ce i l-am vrut și, de ce să n'o spuī? acela pe care il vreaū încă. Așă dar nici un *dragă*, ci *Eleno*, scurt de tot; ca să nu fie nici dragoste, nici respect nemeritat (strică mai multe hărtii și scrie pe una nouă repetând cu vocea tare :)

„*Eleno*,

„Purtarea ta de asară, purtare de plâns din toate „punctele de vedere, m'a ofensat grozav. N'o s'o uit „lesne, ba încă o să veđi, că n'o s'o uit nici odată“.

„*Alexandru*“.

Și acum sūnt al dvoastră. Așă dar unde remăsesem... Ah. da! (Repede). Asară me aflam in casa ei, pentru că ea cu bętrâna ei tușică (*intrerupęndu-se*) dar asta v'am spus'o, afacerea cu cel cincideci de mil lei o șciți... (*urmând*) me aflam dar asară in casa ei, in care se da o petrecere in familie. Se mai află acolo și un vër al ei ofișer...

(*Acı intră repede un servitor, care aduce actorului o scrisoare pe o tavă și ese*). Vr'un creditor de sigur.

(*Publicului*). — Imi dați voie? ... Citesc și imi urmez povestirea. (*Rupe plicul și se uită la iscălitură*). Oh! e de la ea! Elena! Ce vrea? (*Citeșce repede*).

Dragă Alexandre,

Imi ȳice: *dragă*. „Ești un băiat reū. Nu cum va „ești supërat pe mine? Te-am supërat oare fără voie? „Dacă e așă, iartă-me! Ađi dimineață te-am așteptat „mult! De ce n'ai venit? Vino, vino iute, doreșce să „te veđ, vreaū să me incredințez că nu ești supërat pe „mine. Te sărut cu dragoste.

A ta

„*Elena*“.

(*Publicului, după ce s'a gândit*). Ce ați face dvoastră? Nimeni nu rëspunde? Să ve spuī eū. Chemat de o scrisoare așă de dulce, n'ați ȳice nu, cum fac eū. (*Vrea să iasă*).

(*Intorcęndu-se*). Ah! Cu adevërat, ar fi crud să ve las așă, ați vrea să mai șciți ceva... aceea ce v'am inceput de trei ori fără să isprăvesc. Nu e așă? Ei, ce vreți? Scrisoarea asta parfumată, gentilă, ca și mâna care a scris'o, mi-a risipit toată furtuna din cap. Așă că nu mi-aduc aminte aproape nimic din ceea ce m'a chinuit și, pe urmă, nici nu mai e de folos, pentru că, uite când o domnișoară frumoasă, simpatică, pe care o iubești și te iubesc, îți ȳice (*citind scrisoarea*) „vino iute, doreșce să te veđ“, ve spun drept că trebuie să fii de lemn ca să nu te mișci și să nu alergi repede in brațele ei.

Așă dar, dlor și dnelor, alerg.

O să-mi ȳiceți: Dar cum după ce ai vorbit-o de reū te duci?... Dar caracterul?... Dar acel motiv grav pe care ai promis să-l istorisești?

Ah! caracterul?... Motivul?... Caracterul, mai întei, amoresii nu-l aū, va să ȳică s'a sfëșit. Și motivul acela grav, umplut de fantasia mea așitată ca o beșică de săpun s'a spart primind scrisoarea aceasta și... (*gânditor*) acum când me gândesc, că vërul ei nu eră acel reū mare pe care mi-l inchipuiam, ba chiar nu eră de loc; îi făcea, e adevërat, puțină curte, da, dar ea nu correspundea de loc la curtea lui.

Așă dar, dnelor și dnlor, amoresații sūnt ca copiii, se sperie și plâng din nimic, și, ca copiii, se sperie și plâng din nimic, și, ca copiii, se consolează

repede la prima mângăiere, la primul zîmbet. In toate ȳilele intre amanți, se întęmplă certuri, in toate ȳilele se întęmplă împăcări, fără astea, dragostea n'ar mai există.

(*Uitându-se la ceasornic*). — Dar me faceți să intărziez și ea... me așteaptă. (*Ese alergând*).

Cortină.

MARION.

În taina sërrii.

*Când vântul de priveghitori
Tremură lin în preajma sërrii,
Când revin stoluri de cocori
Și veđi că-ți cerul fără nori,
De ce n'arunci vëlul uitării?*

*Cu flori e lunca împinzită
Și de miresme-ı plin hotarul,
Natura 'ntreagă-ı desvrăjbită...
De ce-mi faci calea pribegită
Și 'n inimă-mi sădești amarul?..*

*Și vântul gureș câte odat'
Alintă vërfuri de răchițiș,
Și tot pe lume-ı împăcat,
De ce me faci tu să me sbat,
Cu ochi plânși și osteniți?..*

*Colo 'n desișul înflorit,
Un cuib își ț s doi porumbei,
Priveșce tot e 'ndrăgostit!
De ce eū singur, părăsit,
Să-mi blastem traiul, anii mei?..*

*A adormit întreg pământul,
Un clopot sună picurat,
Șfios îi prinde glasul vântul...
Nu-ți vine 'n minte jurământul
Șoptit cu tremur și... uitat...*

OCTAVIAN.

Proverbe.

Cât timp mai ai dușmanı, să șciı că nu ești încă uenorocit de tot. (Francez.)

Ascultă de-o sută de ori, dar nu vorbi decât odată. (Belgian.)

Leneșul la toate ȳice, nu se poate. (Romănesc.)

Cine vorbeșce cu patimă, nu judecă bine. (Englez.)

Microbul «Influenzei».

S'a dovedit că gripa — boală a cărei varietate numită influenza a căpătat în zilele noastre o mare popularitate — este datorită unui microb nomad care, ca și bacilul holerei, călătorește pe uscat și pe mare fără a i se pute opune vre-o piedică, de oare ce e invisibil. În noembrie trecut, asigură doctorul american Wymann, chirurg-șef al principalului spital din New-York, acest microb primejdios se află cu domiciliul în Turcia, unde prezența sa fu constatată în mod științific.

De acolo urmă itinerariul său pe căile cele mai comerciale, pe linia vapoarelor, debarcă în mai multe puncte ale Europei și Americii, unde infectă orașe și sate.

Tot călătorind astfel, acum călî-va anî, niște savanți avură nimerita idee să-l studieze. Profesorul Robert Pfeiffer, din Berlin, îl descoperi în 1892 — și de atunci e păstrat și acest microb în flacoane, — în cultură — întocmai ca și colegii lui microbii tuberculozei, tifosului, malariei, turbării, ai frigurilor galbene . . .

Microbul acesta favorit se incuibează de preferință în țesăturile plămânilor și ale bronhiilor, și se află deci în secrețiunile nasale și în scuipat. De obicei el face colonii, de 30—40 indiviți. Întră în om prin nas și prin gură. De oarece nu poate trăi fără oxigen, își alege domiciliul în căile respiratorii, de la regiunea nasală și până la plămâni.

Când e expulsat din corp prin scuipat sau altfel, rămâne oarecum amorțit pe loc până când poate intra din nou în organismul omenesc.

Microbul influzenței moare dacă este ținut la uscat sau în apă timp de 24 ore. În salive însă poate trăi până la una sau două săptămâni. Dar în corpul omenesc atins de difterie, de bronhită cronică, de inflamație pulmonară cronică, acest microb poate trăi timp de ani, resistând frigului și căldurei și orî-cărei acțiuni.

Odată introdus în corpul omenesc, microbul începe să-și desfășure activitatea caracteristică, care consistă în secretarea unei toxine, a unei otrăvi lichide.

Am ținut mai sus că microbul influzenței călătorește. El n'are totuși nici picioare, nici aripi: el nu se poate mișca prin el însuși; dar se alipește de o persoană sau de un lucru oare-care, și astfel intră în mișcare.

Odată instalat pe un om, acesta îl duce cu mâna la gură sau la nas, sau îl inspiră.

Când intră în gură, se instalează pe limbă, unde găsește ascunzătorii excelenți. El alunecă apoi, odată cu mâncarea, în gât, laringe și plămâni. Acolo se înmulțește și se răspândește în toată regiunea respiratorie.

Inmulțirea aceasta se operează prin divisiune, care se operează în 20 de minute. Fie-care germe nou repetă aceeași operație. Astfel în 24 ore, în corpul infectat cu un singur microb, se produce 16.500,000 de germeni!

După două zile familia ajunge numărul 221 miliarde indiviți!

Inmulțirea aceasta are din fericire o limită. În adevăr înmulțindu-se microbii, nu le mai ajung alimentele; și apoi otrava pe care o secretează le este lor tot atât de funestă ca și omului.

Contagiarea se face prin contact, direct. Obiceiul nenorocit de a scuipa pe jos în omnibusuri, vagoane, trăsuri, etc., contribuie mult la răspândirea microbului.

Dr. Ienkins crede că sunt măsuri preventive de luat contra acestui microb.

Aceste măsuri nu sînt inse speciale influzenței, ci sînt măsurile preventive necesare sănătății corpului: hrana bună bine feastră, băutura igienică, somn suficient, curățenia corpului; apoi e nevoie să se evite a se încălzi prea tare locuința, să se evite de asemenea atmosfera necurată, schimbările neașteptate de temperatură, etc.

Microbul influzenței este dintre acei cari trebuie combătuți înainte de a te fi atacat. Lor li se aplică principiul păcii armate: „Si vis pacem parra bellum“. De altminteri într'un organism sănătos influzența nu va face nici odată ravagii ireparabile; dinpotrivă când organismul este slăbit, el este un teren foarte potrivit pentru dezvoltarea microbilor reu-făcători.

Poesii poporale.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Pragile mele neveste,
Gură ca la voi nu este,
Că voi sînteți mai bătrâne,
Și știți gura cum se ține,
Se ține la căpăteli,
Cu mere și cu gutăi.

Frunză verde, foaie fragă,
Depart ești, bade, dragă,
Depart, Doamne, departe,
Doue dealuri ne departe,
Doue dealuri și-o pădure.
Și-o smetă tot cu mure.
De s'ar uscă smetura,
Să se taie pădurea,
Să se vadă sat cu sat,
Să ved și io ce-am lăsat.
C'am lăsat hîluc părliț,
Și-am iubit pom înflorit.
Și-am lăsat cioară pe casă,
Și-am iubit porumb pe masa.

Spune-mi, mândră, și găcește:
Codru de ce 'ngălbinește?
— Codru de zăpadă grea,
Voinicu de voie rea.

Ce te ții mândră făloasă,
Că nu ești așa frumoasă
Că hainile nu te-apasă,
Nici aici, nici acasă.
Că pe ladă-i numa zaru,
Și pe culme-i numa paru,
Pe sub culme poți pușcă,
În ladă te poți uită.

Până 'n codru frunza ține,
Toți voinicii trăiesc bine,
Dacă codru frunza lasă,
Toți voinicii trag acasă.

SALON.

Zarandul și Munții-Apuseni ai Transilvaniei.

Descriere de Silvestru Moldovan. Cu 9 ilustrațiuni și o schiță. Sibiu 1898.*

Cunoașterea țărilor locuite de Români este, credem, o dorință a fiecăruia dintre noi; de aceea cu bucurie întimpinăm pe orî cine, care vine să ne înmulțească cunoștințele în asta privință, presintându-ne scrieri despre niște locuri pe unde încă n'am umblat și despre cari nici n'am cetit.

Autorul lucrării de care voesc să me ocup, reclamă în măsură mare aceasta interesare, căci ne oferă o scriere despre partea cea mai frumoasă a Transilvaniei, despre Munții Apuseni și despre districtul românesc de la poalele acelor munți.

Nu numai geograful își găsește acolo un teren rodnic pentru studiile sale, nu numai pictorului i se oferă miș de peisaje admirabile: ci în deosebi etnograful poate să-și facă o recoltă bogată, istoricul își va completa anelele cu pagine strălucite și lingvistul se va întoarce cu comoare ale graiului românesc.

Autorul ș-a scris lucrarea în formă de călătorie.

În jos de orașul Deva, trecem Mureșul spre a intra în districtul Zarand. Mai înainte înse ne urcăm în satul Sécărămb, de pe coastele muntelui Halteu, de unde ni se oferă o admirabilă priveliște asupra văii Mureșului. Aici e centrul unor bogate mine de aur, pentru cari statul susține și o școală de băeși; având 1765 de locuitori, din cari aproape o mie sînt Români.

Apoi intrăm în Zarand și ne oprim la Băița, sat, în o vale largă, cu mine de aur și argint, mai mult înse de plumb. Are 1543 de locuitori, dintre cari 766 sînt Români. În impregiurime asemenea sînt mine în lucrare.

În părțile mai depărtate se află comuna Curechiu, unde Horia, Cloșca și Crișan au ținut la 1784 intrunirea de popor, care a proclamat rescoala contra tirăniei feudale.

De la Băița trecem la Brad, orașel, în valea Crișului-alb, centrul cultural românesc din Zarand, cu un gimnasiu de patru clase; tot acolo e și sediul protopopiatului gr. or. precum și un institut românesc de bani. În impregiurime sînt bogate mine de aur. Numarul locuitorilor se urcă la 3000, din cari peste 2200 sînt Români. De aici începe o cale ferată, ce 'n valea Crișului-alb comunică spre Arad.

Nu departe de aici e Crisciorul, comună de munte, unde, ne spune dl Nic. Densușianu în „Revoluțiunea lui Horia“, pe la 1404 a fost reședința voivodului național Boalea al Românilor din Zarand.

Este interesant, că una din comunele învecinate se numește București.

În calea noastră venim apoi la comuna Mestea.

* Raport presintat Academiei Române în sesiunea generală din primăvara trecută.

căn, loc istoric din revoluțiunea lui Horia. Aproape de drum, o simplă cruce de piatră arată locul unde a stat odinioară biserica, în care la 1784 Horia și soții sei au jurat înaintea altarului că vor luptă până la moarte pentru desrobirea poporului.

Satul vecin e Tebea, unde lângă biserica din drum se nalță falnic giganticul copac, cu o periferie de 13 metri, cunoscut sub numele de „Goronul lu Horia“ sfânt monument al Românilor zarandanți, în umbra căruia odihnesc osemintele marelui martir al neamului românesc Avram Iancu.

Baia-de-Criș, foasta reședință a districtului Zarand, n'are decât 664 locuitori Români, Unguri și Nemți.

În apropiere se află Vața-de-jos, o mică comună românească, cu terme sulfurice.

Apoi sosim la Hălmagiu, orașel cu 1040 de locuitori, dintre cari 900 sînt Români; sediul a două protopopiate românești, gr. or. și gr. cat. Aici se țin țerguri mari, dintre cari cel mai vestit e bulciul Sântoaderului, numit și bulciul Sărutatului, căci nevestele noue sărută rudele, cunoscuții și străinii.

Din Hălmagiū, mai la vale, intrăm în o strimtoare de munți, prin care eșim din Zarand și sosim la comuna Iosaș, de unde privim cu uimire înapoia noastră la munții ce se ridică drept în sus ca niște păreți, formând asifel o minunată fortăreață de apărare a Zărandului, în care nu poți intra decât prin pasul pe care il străbăturăm și noi.

Sîntem în Ungaria. Valurile Crișului-alb spală mugind malul, unde în 1848 comandantul Hatvani a spânzurat pe Ioan Butean prefectul și prietenul lui Iancu.

Stăm impresionati în fața atător amintiri istorice, și regretăm că autorul le trece în vedere atât de repede.

Terminând, ne mai spune, că numarul locuitorilor din Zarand, după statistica maghiară, este de 62.540, din care străinii se urcă abia la 3140. Români trăsesc din prăsirea de vite, băeșit și din meserii. Și descrie portul muntenilor și al băeșilor, în sfârșit jocul lor.

Cu mult mai mare, aproape de cinci ori atata, loc jertfește autorul Munților-Apuseni, pe care se vede că-î și cunoaște mai bine.

Pornind din Zarand, pe valea Crișului-alb în sus, pe la Criscior, sosim înteu la Abrud, orașul de frunte din Munții-Apuseni, cunoscut ca oraș băeșesc încă din timpurile Dacilor. După ocuparea Daciei s'a numit „Alburnus maior“ și a fost centrul lucrărilor de băi în Dacia. Acuma are 3000 de locuitori, din ei 1728 sînt Români, cari au aice sediul protopopiatului gr. or., un institut de bani și o Reuniune de femei.

În impregiurimea Abrudului se află șese sate băeșeci cu numele colectiv de Buciumani, având o populațiune foarte frumoasă, 4532 de suflete, toți Români, cari în 1849 au sfărămat la Bucium-Cerb oștirea maghiară.

Aici visităm Detunata, renumita stâncă de bazalt, de 1182 metri nalță, despre care autorul ne dă și o tradițiune.

Trecem în Roșia bogată în mine de aur, cultivate încă din timpul Romanilor, dintre cari relevăm Cetatea. La Roșia s'au găsit și renumitele *table cerate* din anul 167 după Christos, atât de importante pentru istorie, cari astăzi se află în museul din Budapesta. Munții din giurul Roșiei au fost terenul multor lupte din 1848—9 între Români și Unguri, sub conducerea

protopopului Simeon Balint, care a bătut aici oștirea comandată de bar. Lupu Kemény.

De la Roșia mergem la Câmpeni, orașel de munte pe malul stâng al riului Arieș, cu 2431 locuitori aproape toți Români. Are un institut românesc de băni și e sediul unui protopopiat gr. or. Aici suntem în țara lui Iancu, centrul mișcării Românilor în 1848/9, unde Iancu ș-a avut cartierul general. Este însemnat și ca centru comercial.

Aproape de aici sunt Vidrele, cele din urmă sate în Ardeal; pe cale în stânga vedem o cascadă de 20 metri și peste drum în dreapta un deal de melci petrificați. În Vidra-de-sus s'a născut Avram Iancu, la poalele muntelui Găina, unde pe la St. Petru se ține renumitul bëlciu cunoscut sub numirea de „têrg de fete“.

Din țara lui Iancu, autorul ne conduce în a lui Horia. Suntem la Albac, un sat cu 5312 locuitori, împărțiați pe un teritoriu de 18.896 jughere catastrale, toți Români. Aici s'a născut Horia, capul revoluției din 1784.

Scărișoara, un alt sat mare, are 5275 de locuitori, pe un teritoriu de 31.847 jughere. În hotarul acestei comune se află și un ghietaș vestit.

Cea mai mare parte a Românilor din Munții Apusenii poartă numirea de *moși*; numai cei de la Câmpeni în sus ne numesc *șopi*.

Caracteristica moșilor este seriozitatea și statornicia. Iubitorii de libertate, ei au făcut cele mai mari reșcoale. Sunt puțin amestecați cu străinii, de aceea graiul lor a păstrat unele archaisme, dintre care rotacismul studiat de d. Frâncu-Candrea în cartea lor, ocupă locul de frunte. Ei trăesc din prăsirea de vite, din lemnărit, făcând ciubere, donițe, cercuri, șindile etc. pe care le poartă până 'n șesul Ungariei. Portul lor e simplu.

De aici autorul trece munții Albacului și ai Scărișoarei. Visitează izvoarele Someșului-cald, în munții Bihorului, unde se află peștera Smeilor și Onceasa, mai încolo muntele Vlădeasa și frumoasa cataractă de la Răchițele. Apoi trece la izvoarele Someșului-rece, traversează valea, ajunge la Fântânele, locul cel mai romantic din aceasta parte de munți, unde în 1849 Români au înfrânt cu desăvârșire oștirea lui Vașváry. Nu mai puțin interesant este și satul Mărișel, cu 2156 de locuitori, toți Români.

Și ocupațiunea Românilor pe Someșuri e prăsirea de vite și pădurăritul.

Spre miazăzile urmează valea Arieșului, ale căruia unde poartă aur, în ea frumoasele comune Bistra, cu 3618 locuitori, toți Români, pe un teritoriu foarte mare, și Lupșa cu 3948 locuitori, unde la 1325 se află un cnezat românesc.

Urcăm Muntele-Mare, al cărui pisc Neteda are 1829 metri. Apoi continuându-ne calea în valea Arieșului, unde munții devin tot mai mici, ajungem la Ofenbaia, cu locuitori aproape toți Români, care se ocupă cu bășitul, au institut de băni și protopop gr. or.

De aici ne ducem în Valea-Ponorului, care formează o cataractă de 34 metri, apoi se vîră sub un munte și ese de dincolo.

Tot de la Ofenbaia ne putem duce la Salcive, două comune românești cu același nume, avînd 2530 locuitori.

Urcăm apoi Scărișoarele, cari au o înălțime de 1385 metri și ne coborîm în Valea Runcului și a Ocoșului, unde ni se presintă descrierea portului poporului. Apoi, ne coborîm în Valea Jerii și în urmă sosim jos la câmpie.

Vedem iarăș Arieșul; apoi Trascăul, la marginea resăriteană a Munților Apusenii. De aici, prin Aiud, urcând muntele Pleașa de 1259 metri, și ne coborîm în comunele mocănești Ponor cu 1183 locuitori și Mogoș cu 3077, cetind și despre portul lor.

Și iarăș o luăm în sus, acum pe Valea Ampoiului și străbatem la Zlatna cu 3369 de locuitori, din cari 2530 sînt Români, unde se află centrul bășitului ardelean, cu sediul supremei diregătorii montanistice și unicele cohuri în Ardeal. Români au două biserici, un institut de băni și un protopopiat gr. c. Aici se încheie și calea ferată, ce iese din linia mare de la Alba-Iulia. Trece Dealul-Mare și sosim iarăș la Abrud, de unde am pornit.

*

Din aceasta dare de seamă amenunțită se vede, că lucrarea dlui Silvestru Moldovan este rodul unei munci stăruitoare. Dsa a călătorit însuș prin părțile acelea, a primit informațiuni de la oameni din partea locului și cunoaște literatura privitoare la subiectele ce tratează.

Cartea sa n'are scopul a studiá pămîntul și populațiunea, bună-oară ca esecelenta lucrare a dlor Teofil Frâncu și George Candrea intitulată „Români din munții apusenii“, — ci numai a ne povățui în călătoriile de prin părțile acelea. Este un itinerar care ne indică principalele căi de comunicațiune, ne arată munții și văile, ne conduce în orașele și satele mai de seamă și ne spune pe scurt ce-a fost și ce este mai remarcabil. O scriere, care credem că răspunde la o necesitate, căci lucrări ethnografice privitoare la Zarand și la Munții Apusenii, avem și în limba română, — dar un conductor ne-a lipsit pîn' acuma.

Ar fi fost de dorit ca autorul, drept întroducere, să fi presintat o scurtă schițare prealabilă, în care să fi arătat lămurit unde conduce pe cetitori, ce este acolo mai interesant, cari sînt văile ce despart vîrfurile, cum se numesc munții cei mai nalți, apele cele mai mari, cari sînt orașele și satele mai însemnate, cum e populațiunea ce trăește în ele, — ca astfel cetitorul să șcie din capul locului unde pornește și ce are să găsească acolo.

Ar mai fi fost de dorit, ca autorul să fi intrat mai adînc în viața poporului; să fi scos de acolo mai multe părți constitutive ale ființei sale, pe care încă nu le cunoaștem: tradițiuni, obiceiuri, particularități de grai, culegeri folkloristice și altele.

Partea cea mai originală și totodată cea mai prețioasă a lucrării este descrierea portului țărănesc și bășesc din mai multe locuri, însoțită și de câteva ilustrațiuni.

Limba e bună, ușoară și clară, lipsită de slavisme și ferită de neologisme.

Concluziunea mea este, că scrierea aceasta, ca prima în felul ei, răspunde la o necesitate, deci autorul merită încurajare.*

IOSIF VULCAN.

* Resultatul votului, precum publicarăm, a fost: 4 bile albe și 5 negre.

Jefuitorii de cuib.

— La ilustrația din nr. acesta. —

Bietele paseri! Cu câtă muncă și osteneală își fac cuibul! Și ce bucurie au dacă acela e gata și se înmulțesc pușorii! Și totuși, bucuria lor nu poate rămâne neconturbată. Vin băeții, vin alte sburătoare, animale selbatice și le răpesc ce au mai scump și mai drag, pușorii. Câtă lipsă de bun simț! Câtă selbătăcie!

LITERATURĂ.

Istoria literaturii române de la Cantemir. Academia Română va decerne în sesiunea sa generală din 1901 premiul Adamachi de 5000 lei celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria literaturii române de la Cantemir până la 1821, cu extrageri din autorii acelei epoci literare“. Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1900.

Drepturile și datorile învățătorului confesional. Sub titlul acesta, dl Petru Conda, învățător în Sebișel (Kis Sebes) comitatul Cluș, a pus sub tipar o lucrare interesantă. Aceea are următoarele capitole: alegerea învățătorului, salariile docentale, datorile învățătorului, senatele școlare, timpul de prelegere, disciplina în școală, anul școlar, grădinele de pomărit, afaceri poștale, miliția, pensiunea, asilele de copii, școale comunale și de stat, școale civile și preparandiile; adnexe: Legea școlară din 1868, 1876, 1879, 1893; statutul organic, regulamentul școlar, plan de învățământ, împărțirea orelor etc., în total peste 250 articole, toate motivate cu legi, ordine ministeriale, hotăriri curiale și ordine consistoriale.

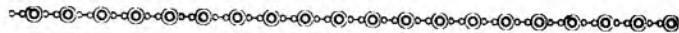
„România Jună“ va fi titlul unui nou ziar care va apare cu începutul lui octombrie în București editat de dl Aurel C. Popovici, cu mai mulți distinși tineri din România. Noul ziar va fi un organ independent de partide politice și va fi întemeiat pe basă democratică-moderată. Va apărea și va desvoltă principiile, cari privesc existența și mărirea statului și a poporului român. În aceasta ordine de idei, ziarul va lupta pentru întărirea spiritului de autoritate a statului, pentru înrădăcinarea sentimentului monarhic în masele poporului, pentru ridicarea sentimentului moral și religios, și mai ales pentru îndrumarea politicii românești pe adevărata cale a binelui public, pledând mereu pentru o luptă onestă și desinteresată. Va publica articole concise asupra politicii noastre și a celei externe, articole de literatură, sociologie, de arte, științe etc.

Prima lucrare dramatică a Carmen Sylvei. Din Drezda se comunică ziarului „Le Figaro“, că regina României va face să apară în curând prima sa lucrare dramatică, cunoscută numai de intimi: „Pentru o păreche de ghete“, vodevil în două acte. Produsul, ce va rezultă din vânzare, va servi pentru o operă de binefacere patronată de regina României.

Contra pelagrei. Dl dr. I. Neagoe, medic în București, a publicat acolo în broșură conferința ce a ținut-o la al treilea congres al Asociațiunii generale a medicilor din țară. Conferința tratează grava chestiune a pelagrei. Dl dr. Neagoe este cu deosebire competent în această materie, de oare-ce a fost însărcinat de guvernul român în 1888, a studiat, în țările bătute de pelagră, mijloacele ce se întrebunțează contra acestui

teribil flagei. Leacul propus de dl dr. Neagoe este cel aplicat în Italia: nutrițiunea suficientă.

Cărți de școală. Dl dr. Ghiță Pop, profesor de limba germană la liceul Mihail-Viteazu din București, a dat la lumină două cărți didactice intitulate: „Limba germană“ pentru primul an de studiu în conformitate cu nouile programe, și „Povățuitorul limbei germane“ pentru primul an de studiu conținând divisia materiei și cu și, precum și modul de tratare.

TEATRU.

Producțiune teatrală în Cohalm. Tinerimea română din Cohalm va da la 15/27 august producțiune teatrală însoțită de dans în folosul bisericilor de ambele confesiuni. Se va reprezenta comedia într'un act „Biletul de tramvai“ de Gr. Mărunțeanu prin dnii și dșoarele: George Repede, Ioan Haizea, Mariți Bercan și Mariți Spornic. Apoi comedia într'un act „Sărăcie lucie“ de Iosif Vulcan prin: I. Magdum, Ana Mănoiu, I. Borcoman, G. Suma, Domnica Fulgoș, I. Mănoiu, Ana Ionescu, Pavel Z. Borcoman.

Reprezentăție teatrală în Ohaba. Inteligența română din Ohaba și giur va arangia la 15/27 august o producțiune teatrală în grădina școlii române. Programa: I. Cuvânt de deschidere de Patr. Marcu, paroc. — II. „Sărăcie lucie“, comedie într'un act, de Iosif Vulcan. — III. „Herșcu Boccegiul“, monolog de V. Alexandri, predat de E. Comănescu, inv.

Concert și teatru românesc în Tohanul-vechiu. Tinerimea română din Tohanul-vechiu, de lângă Brașov, va da în 15/27 august, un concert cu declamațiuni și cântări. În stersit se va reprezenta comedia „Biletul de tramvai“ de Gr. Mărunțeanu, prin dșoara Virginia Pandrea și dnii Nicolae Voda și Nic. Crăciun.

Reprezentăție teatrală în Zerneșci. Tinerimea română din Zerneșci va da duminică în 15/27 august o producțiune declamatorică-musicală, care se va încheia cu o reprezentăție teatrală. Se va jucă comedia lui Moliere: „Însuratul fără voie“.

Concert și teatru poporal în Bod. Corul plugarilor din Bod, aproape de Brașov, va da acolo la St. Marie un concert poporal, care se va încheia cu reprezentarea pieselor: „Norocu 'n casă“ și „Cinel-cinel“ de V. Alexandri.

MUSICĂ.

Opera română din București. Repetițiile au început. Iată personalul artistic pe stagiunea 1899—1900: Dna Gemma Merretti, soprană-dramatică, dna Maria Herescu soprană-lirică, dra V. Miciora comprimară. Tenor-prim I. Băjenar, tenor-secund A. Bărcănescu, bariton prim P. A. Delian, Aurel Eliade; bariton-primar P. Ghimpețean; bas prim D. Teodorescu; bas secund Gr. Alexiu. Se va mai angagia un prim tenor de forță străin, o primadonă absolută și o mezosoprană tot străine. Primul șef al orchestrei Fr. Spretino. În timpul stagiunii vor mai debută dșoarele Șeinescu și Karbus ca soprane. Corul din 50 de persoane; orchestra 56 persoane. Director al operei dl Eduard Wachmann. Director de scenă Th. Aslan. În novembre va debută celebrul bariton Batistini, în decembrie o renumită primadona, în ianuarie vestitul ba-

riton român Dumitru Popovici. Stagiunea începe la 1/13 novembre, cu Ebra, vor urmă Don Juan, Tannhäuser, Favorita, Trovatore, Ernani, Carmen, Lucia, Neaga, originală de Carmen Sylva, Cavaleria, Aida, Faust, Traviata, Ottelo, Pagliacci, Rigoletto, Lohengrin, Fra-Diavolo etc.

Distincțiunea unui compositor musical român. Dl G. Musicescu, renumitul dirigent al corului mitropolitan din Iași și profesor al conservatorului de musică de acolo, a fost numit de guvernul Rusiei membru al congresului archeologic care se va ține în Kiev în luna viitoare.

Baritonistul D. Popovici la Bayreuth. Renumitul nostru baritonist dl Dumitru Popovici debutează acum la opera din Bayreuth, în operele wagneriane, aplaudat cu mare entuziasm de către publicul adunat acolo din toate părțile lumii.

Artiști români la Deva. Adunarea generală a Asociațiunii de ăstan, scrie „Telegraful Român“ va avea particularitatea de a aduna un mănunchi prețios de artiști români, și anume compatrioții de-ai noștri, la acea adunare, dând ocazie publicului a-i admiră. Se vor produce anume la Concertul ce se va da în sara zilei prime a adunării: Dl Ioan Dămian (din Balșa) absolvent al conservatorului de musică din Lipsca, actual cântăreț la opera Regală din Berlin; dsa va cânta mai multe puncte. Se va produce apoi la violină distinsa violinistă Adelina Piso (din Săcărâmbu), elevă a conservatorului de musică din București și Viena, o violinistă virtuoaasă. Apoi dl I. Șorban eminent pianist, elev al conservatorului din Viena și d-șoara Aurelia Bardoși, pianistă aleasă care va acompania pe dl I. Damian și se va produce și singură. Toți ardeleni.

Concert la Reșnov. Tenoristul Vasiliu din România a dat în duminica trecută un concert la Reșnov, comună aproape de Brașov, cu concursul d-șoarei Corbus, absolventă a conservatorului din București și al fraților Müller pianisti. Dl Vasiliu a cântat și compoziții de ale sale, din care s'au distins „Plăns și jale“, precum și „Te-am așteptat să vii“. Mai mult a fost aplaudată doina „Oltule, Oltule“. D-șoara Carbus a cântat cu deosebit succes aria bijuteriilor din „Faust“.

Concert popular în Lugos. Reuniunea română de cânt și musică din Lugos a arangiat acolo vineri la 6/18 august concert popular, urmat de dans. Programul: 1. G. Musicescu: „Hora de la Plevna“ cor pentru trei voci femeiești. — 2. I. Vidu: „Sus opincă!“ cor pentru patru voci bărbătești. — 3. Al. Flechtenmacher: „Imn de mărire“ cor mixt. — 4. G. Musicescu: „Stejarul și cornul“, cor mixt. 6. I. Vidu: a, „Răsunetul Ardealului“, cor mixt cu solo sopran; b, „Marșul lui Mihail eroul“, cor mixt.

Lăutari români în Copenhaga. O tarafă de lăutari români din Botoșani concertează cu mare succes la Copenhaga în cafenea. Naiul impresionează mult publicul, care aplaudează cu plăcere concertele românești.

Concert la Cacova. La 6 august n., cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Asociațiunii, s'a dat la Cacova lângă Oravița și un concert popular sub conducerea învățătorului Traian Lința. S'au cântat diverse cvartate și s'au declamat poezii.

Concert la Dobra. Tinerimea română din Dobra și giur a arangiat la 2/20 august un concert cu concursul d-șoarei Dora Borha și al dlui G. Șorban, conservatorist din Viena.

SCULPTURĂ.

Dochia, fata lui Decebal, în fața lui Traian. Luna trecută s'a început în localul școlii de bele-arte din București concursul pentru bursa de sculptură a școlii, care este de 3000 de lei pe an. Comisiunea este presidată de dl Mirea, directorul școlii de bele-arte. La compoziție s'au prezentat 5 candidați, dintre care a reușit numai dl Const. Dumitrescu. Subiectul ce s'a dat era: „Dochia, fata lui Decebal, se împietrește în fața lui Traian“.

Bustul poetului Traian Demetrescu. Sculptorul Filip Marin din București a terminat modelul bustului regretatului poet Traian Demetrescu, iar acum lucrează la terminarea lui în ghips. În curând va pleca în Italia ca să aducă peatra necesară acestui bust.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Internatul Pavellian de fete și școala civilă din Beins. În internatul acesta se primesc eleve gratuit și altele care plătesc câte 150 fl. pe an. Didactrul anual cu înscriere cu tot e 9 fl. pentru școala civilă a internatului, iar pentru școlile elementare 2 fl. 95 cr. Taxa pentru instrucțiunea în limba franceză 10 fl. pe an, pentru pian 30 fl. pe an. În internat se primesc eleve de clasa I—IV a școlii civile și eleve de cl. I—IV a școlii elementare. Elevele școlii civile vor cerceta școala civilă publică din internat, iar elevele școlii elementare vor studia în școala elementară de stat.

Români distinși în școala militară. Se scrie din Viena, că la școala reală militară inferioară din Fichau (lângă Wiener Neustadt) au prestat examen splendid trei tineri români: în cursul IV. a eșit ca primul eminent din întreaga instituție tinărul Romul Boldea, fiul preotului militar Pavel Boldea din Viena, iar al doilea eminent a fost tinărul Alecsandru Seracin, fiul locotenent-mareșalului campestru în pensiune Teodor cav. de Serain din Caransebeș. Ambii sunt împărțiți la școala reală superioară din Biserica-albă (Moravia). Cursul al III-lea l-a absolvat cu succes foarte bun Iacob Frumosu, fiul de căpitan, din Mehadia.

Școala superioară de fete din Arad. Înscrierile la școala superioară de fete cu internat în Arad și împreună cu cursuri preparandiale pentru candidatele de învățătoare se fac la 1—5 septembrie, iar prelegerile încep la 5 septembrie n. Taxa de înscriere este 2 fl., iar taxa de întreținere pentru elevele interne 160 fl. pe an, elevele externe plătesc didactru 20 fl., iar preparandele externe 40 fl. pe an. Pentru instrucția în pian 5 fl. pe lună.

În internatul Vancean de fetițe din Blaș elevele au a plăti 120 fl. pe an, ca taxă de înscriere 3 fl. pentru elevele din clasele elementare, 6 fl. pentru cele din clasele superioare, 1 fl. pe an pentru baie. Elevele care vor învăța limba franceză ori musica instrumentală, vor plăti separat taxe moderate. Pentru uniformă câte 14—18 fl.

Catedră de limba română în Panciova. „Gazeta Transilvaniei“ primește șcirea, că fruntașii români din părțile Panciovei au înaintat o cerere ministeriului de culte și instrucțiune publică, pentru înființarea unei catedre de limba română la școlile din Panciova, căci de și în ținutul acela Români sunt 40—50 de mi, iar sârbi foarte puțin, școlarii români de la gimnasiu, școlile civile, școlile comerciale etc. din Panciova,

în lipsa unei catedre pentru limba română, învață limba sârbă.

Internatul diecesan gr. or. din Beiuș, a cărui edificare s'a început în primăvara trecută, înaintează grabnic și pe sfârșitul lui august va fi gata, încât în 1 septembrie se va pute deschide. E clădit în mijlocul unei grădini, igienic. Poate cuprinde 48 de internți. Taxa de întreținere 120 fl.

Internatul Reuniunii femeilor române din Brașov. În acest internat se primesc eleve de 12—15 ani, cu taxă de 14 fl. pe lună, externele cu câte 10 fl. În legătură cu acest internat, Reuniunea a înființat și un orfelinat pentru fetițe sărace, de 6—12 ani, gratuit, cu obligațiunea d'a cercetă școalele române gr. or. de acolo.

Internatul de băieți români din Cernăuți, care poartă numirea de „Internatul Francisc-Iosefin” și stă sub conducerea profesorului C. Ștefanovici, progresează frumos. În anul școlar trecut a avut 115 elevi internți și anume: 34 la școala poporală, 53 la gimnasiu, 8 la școala reală, 8 la pedagogie, 4 la agronomie, 2 la școala cantorală și 6 meseriași.

Contra bisericii române din Viena. Sunt cunoscut străduințele coloniei române din Viena, de a se concentra în o comunitate parochială proprie. După cum se raportează, scrie „Telegraful Român”, parochia greacă de pe Fleischmarkt, va opune tendențelor românești cele mai decise greutăți, pentru ca să nu fi reduse veniturile parochiale ale preacuviosului arhiepiscop. Se știe, că Grecii nu sunt dispuși nici chiar să admită trimiterea din Cernăuți a unui preot român pentru împărtășirea învățământului religios la copiii români din Viena. Aceasta îndârjire fanariotă e caracteristică, și denotă cât de absolutistic procede mica minoritate greacă din parochia de pe Fleischmarkt, față de majoritatea română. Căci precum știut este, că de și Români sunt după număr majoritatea covârșitoare, ei sunt escluși din epitropia bisericii, care se află complet în mâna Grecilor.

C E N O U.

Hymen. *Dl dr. Paul Lauran*, absolvent de teologie al dieceșei gr. c. oradane, la 15/27 august își va serba cununia cu dșoara Valeria Marchiș în Tâmbaia, Sătmar. — *Dl dr. Ioan Stroia*, profesor în seminarul arhiepiscopesc din Sibiu, la 15/27 august se va cununa cu dșoara Maria Veturia Ivan, în Gura-riului. — *Dl Victor Onișiu* și dșoara Netți Sanțion s'au cunutat la 15 august în Blaș. — *Dl Ioan Onea*, vicenotar în Sârbii, comitatul Hunedoarei și dșoara Virginia Lazar din Băița zarandană se vor cununa la 3 septembrie n. — *Dl Ioan Răchitan*, neguțător în Vucova-Timișana, se va cununa cu dșoara Maria Ana Iliciș, în Buziaș la 15/27 august.

Adunarea generală a Asociațiunii la Deva. Iată programa completă a festivităților ce se vor aranja la Deva, cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii. Sâmbătă în 14/26 august, după miadăși, primirea comitetului Asociațiunii și a oaspeților la gară; sara convingere socială în restaurantul grădina poporală în promenadă. Duminecă 15/27 august, participare la serviciul divin, cântările liturgice le va executa corul bisericii din Deva sub conducerea dlui învățator Toma Roșu. La 11 ore ședința primă a adunării generale în biserică gr. or. În decursul ședinței prelegere pentru popor,

în curtea bisericii. La 2 banchet în sala redutei. Luni 16/28 august ședința a doua a adunării generale. Sara la 9 bal. Marți 17/29 august, excursiuni la Hunedoara, Hațeg-Grădiște, Petroșeni-Surdac.

Procese de presă. *Dl I. Pop Reteganul*, fost redactor răspundător al „Revistei Ilustrate” a fost acuzat de judele de instrucție din Deș într'un proces de presă pentru biografia lui Andrei Mureșianu, publicată în acea revistă. — *Dl Andrei Balteș*, girantul țiarului „Tribuna” din Sibiu, a fost asemenea acuzat de către judele de instrucție într'un proces de presă pus la cale în contra aceluia țiar.

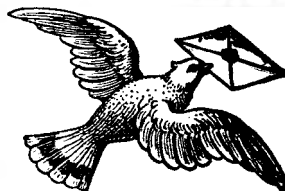
Darurile „Victoriei” din Arad. Institutul de credit și economii „Victoria” din Arad a votat pentru Casa Națională din Sibiu 100 fl., altă sută de florini pentru Reuniunea învățătorilor români din diecesa Aradului, iar 50 fl. pentru masa studenților de la școalele gr. or. din Brașov.

Petrecerea română din Talpoș, în comitatul Aradului, arangiată la 13 l. c. de tinerimea română de acolo și din împregiurime, în sala școlii gr. or. române, a reușit bine. A fost înse surprindător, că dintre arangiatorii nici jumătate n'a fost de față, ba a lipsit chiar și președintele. Cu toate aceste petrecerea a fost destul de cercetată și foarte animată, încât, spre mirarea multora, s'a jucat și un ciardaș. Dintre arangiatorii cea mai mare recunoștință merită dl Dimitrie Popa, adjunct notarial în Apateu, care a stăruit mai mult ca petrecerea să reușească.

Petreceri de vară în ziua de st. Măria, 15/27 august se vor da: *la Pâncota*, comitatul Arad, de către tinerimea română din părțile acelea; — *la Brețcu* în Ardeal, de curatoratul bisericii gr. cat.; — *la Hălmașii*, comitatul Arad, de tinerimea română; — *la Solca* în Bucovina de către cabinetul de lectură „Sentinela Poporului”; — *la Seliște* de către tinerimea studioasă; — *În Supurul-de-jos* tinerimea română din Sătmar și din Chior va da o petrecere cu dans la 17/29 august.

Au murit: *Alexandru Sabo*, preot gr. or. român în Rieni-Sudrigiș, în Bihor, la 9 august n. în etate de 48 ani; — *Beniamin Densușianu*, învățator gr. cat. în Lugoș; — *Salomon Seracin*, preot gr. or. în Rueni, la 6 august, în etate de 52 ani.

Poșta redacției.

Provincia noastră și iubire desinteresată sunt lucrări nepotrivite pentru publicul nostru cetitor. Genul acesta poate fi gustat cu plăcere în mahalalele Bucureștilor, nu este înse admis în o revistă care are să răspundească bunul gust.

Viteazul. Regretăm că trebuie să-l refusăm. Este o simplă povestire,

ară vr'un mieș artistic.

Căldarul săptămânei.

Dum. a X. după Rosalii, Ev. dela Mateiu, c. 17, gl. 1, a înv. 10.	Diua sept.	Căldarul vechiu	Căld. nou	Soarele.
Duminecă	15 (f)	Adorm. Preac.	27	Rufas 4 48 8 48
Luni	16	Mart. Diomid	28	Augustin 4 50 8 41
Marți	17	Mart. Miron	29	Tăi. c. s. Ioan 4 52 8 39
Mercuri	18	Mart. Flor și Lau r	30	Benjamin 4 54 8 36
Joi	19	Mart. Andreiu	31	Rebeca 4 55 8 34
Vineri	20	Prof. Samuil	1	Sept. Egidus 4 57 8 32
Sâmbătă	21	Apost. Tadeu	2	Erfaim 4 58 8 30

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN**. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)